

Conclusion

Tous les deux modèles [WP_m] et [W_p] = [M+N+T+P] ont le même sens de [M+N+T+P] au « cœur » de leurs structures. Ces quatre éléments en ensemble forment la structure sémantico-fonctionnelle de la phrase simple et de la proposition canonique. La proposition canonique n'est pas toujours verbale comme la phrase simple. Il existe des phrases qui n'ont que leurs formes lexicales (pas verbales comme *bravo, bonjour, si, mais oui, sans doute, peut-être, ça va* etc.). Ces phrases ne supportent pas toutes formes de conjugaisons des verbes. Et on les compte la proposition canonique ou atypique d'après le sens structurel [MNTP]. Ce sont dans la grammaire traditionnelle les mots-propositions. Il est possible présenter en ouzbek quatre types des propositions atypiques qui se forme avec le modèle [W^p] et qui ne changent pas morphologiquement leurs formes grammaticales. Et ces phrases se nomment les mots-propositions formés sémantico-fonctionnels, qui sont enrichis des bases des mots comme : modaux (*sans doute, peut être, excellent* etc.), interjections (*Adieu, Ah, Allô, Assez* etc.), exclamatifs et onomatopées (*quoi? kss, drr, bzz, frrt,* etc.), négatifs et positifs (*non, non plus, oui, c'est ça* etc.). Ces mots-propositions sont liés avec les mots de la tolérance.

Ст. викл. Близнюк Л. М.

*Україна, Луцьк, Східноєвропейський національний університет
імені Лесі Українки*

МОДЕЛЮВАННЯ ПРОПОЗИЦІЙНОГО ФРЕЙМУ «ЕМОЦІЙНИЙ СТАН HEIMWEH»

The status of Heimweh as a constituent part of propositional frame of emotional state situation is investigated. The aspects, according to which the status of Heimweh can be characterised, are identified. The markers that indicate the beginning, the end and the dynamics of the status of Heimweh are determined.

У сучасній когнітивній лінгвістиці фреймовий підхід до вивчення концептів вважається дуже продуктивним, оскільки на думку О. О. Селіванової фреймова модель є гнучкою та узгодженою із психологічними концепціями пам'яті й експериментальними психофізіологічними даними.[3; с.771] У найсучасніших когнітивних дослідженнях комунікативних процесів і комп'ютерних розробках проблем породження і розуміння мовлення отримують теоретичне

обґрунтування й експериментальну верифікацію нові типи фреймових структур. Українська дослідниця С. Жаботинська, стверджує, що є 5 фреймових типів, залежно від того, які слоти включає фреймова структура і як ці слоти взаємопов'язані між собою, а слотами фрейму виступають пропозиційні суб'єкт (Sb) - предмет і його пропозиційні предикати – кількість (Qn), якість (QI), динамічна ознака чи дія (P), місцезнаходження (L), час існування предмету (T). [1; с. 25-32] Фрейм формується шляхом поєднання пропозицій. Пропозиція – це елементарна структура пред'явлення знань, яка включає логічний суб'єкт і логічний предикат. Пропозиція знаходить вираження у реченні. Щоб відмежувати речення від висловлювання З. Д. Попова та І. А. Стернін користуються поняттями «структурна схема простого речення» (ССПР) та «пропозиційна схема» (ПС). Як зазначають автори (2007), структурні схеми простого речення (ССПР) – це знак операції предципування, а різновиди ССПР – знаки різновидів таких операцій. Висловлювання володіють пропозиційною схемою, в той час як речення – структурною схемою. Пропозиційна схема відображає денотативну ситуацію, про яку йдеться – пропозицію, яка складається з із окремих компонентів смислу – актантів і ситуантів – та відношень між ними. Пропозиція не має ні головних ні другорядних членів, жодної формальної структури. Це чисто смисловий концептуальний набір компонентів, які мовець намагається вербалізувати (діяч, дія, інструмент, об'єкт дії і т.п.) Смысл належить висловлюванню. Висловлювання, що містять однакові чи близькі по змісту компоненти, дають змогу мовцю узагальнити їх смисл, здійснити їх категоризацію, встановити їх типи. Для смислів, які часто виражаються, виробляються спеціальні формальні засоби. Такими засобами заповнюються позиції суб'єкта та предмета судження. Узагальнені смисли-пропозиції, що зафіксовані конкретними словоформами, стають вже мовними, категорійно- системними пропозиціями.

Одна і та ж пропозиція може бути виражена різними способами, наслідком чого є множина конкретних висловлювань. Співвідношення між ССПР та ПС демонструється на прикладі висловлення «В эту ночь я не мог уснуть до утра» ССПР – Я не мог уснуть. З погляду ПС ці словоформи представляють «особу» і її «стан». Інші позиційні смисли – час, причина, тривалість стану – представлені компонентами позиційної схеми, але в ССПР не входять. [2; с.72-75]

Фактично ССПР, можна сказати валентісно зумовлена, а пропозиційна схема – крім валентісно зумовлених компонентів містить залежні від ситуації вільні поширювачі. ССПР та ПС передбачають різні рівні аналізу: синтаксичний та семантичний,

відповідно можуть бути змодельовані синтаксичними та семантичними фреймами.

В психології термін стан визначається як «поняття, яке використовується для умовного виділення в психіці індивіда відносно статичного моменту – на відміну від поняття процесу (психічного), який підкреслює динамічні процеси психіки [4, с. 612]. Розмежування понять стан і процес має в лінгвістиці своє значення. Як вже зазначалось, такі змістовні ознаки концепту HEIMWEH, як «емоційний стан», «причинність», «інтенсивність», «тривалість» дозволяють віднести Heimweh до емоційного стану. **Метою** даної статті є розглянути стан Heimweh як складову частину пропозиційного фрейму. **Завдання:** виокремити аспекти, які характеризують стан Heimweh, визначити маркери, що позначають його початкову та кінцеву стадії, динаміку перебування суб'єкта в даному стані

Статичність емоційних станів має на увазі їх незмінність протягом певного відрізка часу.

Складова частина пропозиційного фрейму – стан Heimweh, посідає різні позиції у структурних схемах простого речення (ССПР) та може виконувати різні семантичні ролі у ПС висловлювання. Емоційний стан туги може бути охарактеризованим за такими аспектами як:

1) наявність / ненаявність даного стану (декларативний характер);

2) його початкова стадія, тривалість та кінцева стадія (динамічний характер);

3) його активність / неактивність (агентивний/неагентивний характер);

4) градуальний аспект;

5) валоративний аспект.

Різноаспектність наведених характеристик зумовлюється:

а) різними синтаксичними позиціями у ССПР лексем на позначення емоційного стану Heimweh;

б) лексичним значенням, валентністю, керуванням, активною чи пасивною формами дієслова на позначення предиката, його видом (Aktionsart) у структурі речення на позначення семантичного відношення «Носій емоційного стану↔емоційний стан»;

в) лексичним значенням та частиномовною приналежністю лексем, з якими сполучається лексема-ідентифікатор емоційного стану Heimweh (вихід на ПС висловлювання);

г) різними семантичними ролями лексем-ідентифікаторів емоційного стану туги (агенс/ пацієнс) тощо.

Як показав аналіз фактичного матеріалу початкова та кінцева стадії емоційного стану Heimweh номінується дієсловами *beginnen, bekommen, kriegen, wecken, vergessen, abstreifen, überwinden* в сполученні з іменником Heimweh чи його синонімом.

В прикладі початкова стадія емоційного стану Heimweh вербалізується дієсловом *bekommen*, з.В. *Ins Internat zu müssen gehörte lange zu meinen schlimmsten Alpträumen. Ich bekam schon Heimweh, wenn ich bei meinen Großeltern übernachtete, und konnte auf Klassenfahrten nicht einschlafen, wenn jemand zu laut atmete. Das und noch Schlimmeres würde mich im Internat erwarten, da war ich mir sicher.* [7] На відміну від дій стан не є динамічним, однак суб'єкт не може перебувати в емоційному стані завжди. Маркерами того, що суб'єкт перебуває чи перебував в стані туги виступають обставини часу або темпоральні прислівники *manchmal, ab und zu, am Anfang, anfangs, seit Jahren, in den ersten Jahren, an den ersten Tagen*. Наприклад: 1) *Siegfried Rauch: Ein bisschen. Aber vor allem dankbar. Außerdem vermisse ich meine Heimat sehr. Manche Leute kriegen Fernweh -ich habe seit Jahren Heimweh. Bei den letzten Drehs habe ich mich immer wieder auf die Kabine zurückgezogen und mir auf meinem Laptop Fotos vom bayrischen Oberland und meinen Enkeln gefallen, das Heimweh zu überwinden*». [5]

2) *Wenn Vreni Schneider die von ihr betreuten Jugendlichen mit sich selbst «von damals» vergleicht, stellt sie Unterschiede fest. «Die Kinder sind weiter, als ich es zu jener Zeit gewesen bin. Ich war eine Spätzünderin. Zwar ging ich auch früh auf die Gletscher, hatte aber immer Heimweh. Die Jungen heute sind selbständiger und wissen, was sie wollen.» Schon in der Schule müssten die Kinder heute früher bereit sein und Leistungen bringen. Das Bewusstsein, dass viel Training nötig ist, sei vorhanden. «Auch wir haben gut trainiert. Gut erinnern kann ich mich noch an einen sehr strengen Trainer, der uns bei strömendem Regen alle Einheiten absolvieren liess. Diese Erfahrungen haben uns sicher gut getan», so Schneider.*[6] В наведеному прикладі 1) герой знаходиться в стані Heimweh декілька років. У прикладі 2) героїня порівнює свої молоді роки з роками її дітей і приходиться до висновку, що сьогоднішнє покоління є більш самостійнішим і має більше досвіду. В її роки вона частіше відчувала тугу за домівкою, ніж її діти тепер. Можливо, це відбувається через те, що нинішнє покоління має в своїх руках більше засобів, щоб побороти дане відчуття.

Отже, емоційний стан Heimweh є складовою частиною ситуації емоційного стану Heimweh, яка як макропропозиція в подальшому розгортається в низці мікропропозицій таких як 1) носій емоційного стану; 2) причина емоційного стану Heimweh; 3) шляхи подолання/

самоподолання емоційного стану; 4) емоційно-поведінкові реакції носія емоційного стану. Дослідити наявність та характеристики цих складових є перспективою подальших досліджень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Жаботинская С.А. Вісник Київського лінгвістичного університету, 1998., Серія Філологія Т. 1 №1 Homo Nomine Recuniae Ludens/Человек, играющий именем денег с. 25-32

2. Попова З.Д. Когнитивная лингвистика/ З.Д. Попова, І.А.Стернін. – М.: АСТ: Восток – Запад, 2007 – 314, [6]с. – Лингвистика и межкультурная коммуникация. Золотая серия, тут с.72-75

3. О.О. Селіванова Лінгвістична енциклопедія. – Полтава: Довкілля К, 2010. -844с.771

4. НПС - Новейший психологический словарь [Текст] / В. Б. Шапарь, О. В. Рассоха; под общ. ред. В. Б. Шапаря. - Ростов н/Д : Феникс, 2005. - 808 с.

5. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://cosmas2.ids-mannheim.de/cosmas2-web/faces/home.xhtml> A00/AUG.52252 St. Galler Tagblatt, 08.08.2000, Ressort: TB-SGF (Abk.); Bei der Arbeit plagt das Heimweh

6. Електронний ресурс. Режим доступу: <https://cosmas2.ids-mannheim.de/cosmas2-web/faces/home.xhtml> Die Südostschweiz, 14.12.2009; «Ich war damals nicht so weit»№7403

7. Електронний ресурс. Режим доступу: <http://www.zeit.de/2014/07/internat-selbstversuch> Die Zeit, 16.02.2014